

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران

مدرسه علمیه حضرت زهرا سلام الله علیها

شهرستان خمینی شهر

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان

مدیریت زمان از منظر امیرالمومنین علیه السلام

استاد داور

استاد راهنما

سرکار خانم طاهره قاسمی

محقق

مرضیه اسحاقی

زمستان ۱۳۹۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
مَوْلَانَا مُحَمَّدٌ

حمد و سپاس

حمد و سپاس خدای را که ما را آفرید و بر ما منت نهاد و پیامبران الهی را برای هدایت انسان ها به راه مستقیم فرستاد و درود فراوان بر پیامبر آخر الزمان، حضرت محمد بن عبدالله (صلی الله علیه آله) خاتم رسولان الهی که عمرش را در راه اعتلای حق و بیان راه رسیدن انسان ها به سعادت و خوشبختی گذرانید.

و سلام و درود فراوان، از اولین امامان، حضرت امیرالمومنین (علی علیه السلام) تا آخرین آنها حضرت حجت ولی عصر امام زمان (روحی له الفداء) که همه حجت خدایند و هدف خلقت در زمین هستند. و سلام و درود به روح پرفتوح رهبر و امام امت حضرت امام خمینی (قدس سره شریف) که ادامه دهنده ی راه اولیاء خداوند بوده و با قیام خود سربلندی و آزادی را برای امت ما به ارمغان آورد.

تقدیر و تشکر

اینک که با یاری خداوند متعال نگارش این تحقیق به انجام رسیده است لازم است از استاد گرامی و ارجمندم سرکار خانم قاسمی نهایت تشکر و قدردانی را بنمایم. از خداوند متعال برای ایشان آرزوی موفقیت و شادکامی می نمایم.

و همچنین تقدیر و تشکر فراوان از پدر و مادر عزیزم که همواره مشکلات تحصیلم را پذیرا بوده و با صبوری و مهربانی خود حمایتم کردند.

چکیده

زمان یکی از بزرگ ترین نعمت الهی است که غالباً مورد غفلت انسان واقع می شود و با صرف آن در کارهای بیهوده، سعی در سپری کردن آن دارد، برای بهرمندی بهینه از زمان، مهم ترین گام مدیریت آن است، دین اسلام به عنوان کاملترین دین در آموزه های خویش بر این مسئله تأکید فراوان دارد که از آن جمله می توان به سخنان مولای متقیان علی (علیه السلام) در این رابطه اشاره داشت. لذا برای آشنایی بیشتر با مدیریت زمان از دیدگاه این امام همام در ابتدا لازم است به تعریف و مبانی مدیریت زمان و خصایص ویژگی ها آن از دیدگاه ایشان پرداخت و سپس با بهره گیری از اصول مدیریت زمان، روش ها و راهکارهای آن و با شناخت عوامل تضییع کننده زمان و در مقابل عوامل تقویت کننده مدیریت زمان در کلام علوی، تا حد بسیار زیادی به اهمیت این موضوع در زندگی فردی و اجتماعی پی برد.

این پژوهش نیز سعی بر آن دارد که تا حد توان با پرداختن به این موضوع از دیدگاه اول امام شیعیان در آگاهی بخشی جهت، آشنایی هر چه بیشتر همگان با اهمیت چنین موضوعی گام بردارد.

کلید واژه ها:

مدیریت زمان، اصول و مبانی، امام علی علیه السلام

ماهها، اشکالات موجود را دریابد. چنانکه گفته شد، شناسایی آفت‌های تخریبی زمان، یک گام اساسی در راه مبارزه به شمار می‌آید و نکته اینکه، شناسایی این عوامل، برخی راه‌حلهای مناسب را نیز روشن خواهد کرد.

* برای مبارزه با آفت‌های مربوط به خلق و خوی افراد که زمان را تلف می‌کنند، بهترین راه، برقراری یک انضباط شخصی مستمر است که موجب بروز تغییرات تدریجی در این راه می‌گردد. از آنجا که عادت‌های نامناسب به صورت تدریجی شکل می‌گیرند و موجب تخریب زمان می‌گردند، لذا تغییر این عادات نیز در طول زمان میسر خواهد بود، بر این اساس، بایستی سرلوحه کار در شناسایی و از بین بردن عوامل مخرب زمان باشد.

عوامل بهروری از زمان

(الف) در اختیار گرفتن زمان

برای بهره‌وری بهینه از زمان، قبل از هر چیز داشتن یک تقویم یا سررسید امری ضروری است. به‌خاطر بسپارید که احتمال فراموشی و اشتباه بسیار زیاد است. پس بزرگترین اشتباهی که ممکن است در هنگام انجام کارهایتان مرتکب شوید این است که موارد کاریتان را حفظ کنید و از یادداشت برداشتن امتناع ورزید. از قدیم گفته‌اند ”یک تکه کاغذ و یک قلم کوچک، از حافظه یک انسان نابغه بهتر عمل می‌کند“.

(ب) برنامه‌ریزی

برای موفقیت خود برنامه‌ریزی کنید. هر شب قبل از خواب، برنامه روز بعد را داخل تقویمی یادداشت کنید و اولویت‌بندی نمایید. فراموش نکنید که به‌طور کامل مشخص کنید که مهم‌ترین کار کدام است و سعی کنید آن را قبل از بقیه کارها انجام دهید. غفلت از اولویت‌بندی باعث می‌شود که شما گاهی انرژی و زمان خود را صرف کارهای ساده و پیش پا افتاده نمایید و به کارهای مهم و لازمی که باید انجام می‌دادید رسیدگی نکنید و زمان لازم را بی‌جهت از دست بدهید.

ج) طفره نروید

حتماً ضرب‌المثل “کار امروز را به فردا موکول نکنید” را زیاد شنیده‌اید. تفسیر عبارت آن بسیار ساده است و همه ما به معنا و اهمیت آن در زندگی واقف هستیم. اما در عمل این توصیه را عمل نکرده و کارهایمان را به تأخیر می‌اندازیم.

افراد ناموفق اغلب کسانی هستند که از شروع کار طفره می‌روند و کار خود را توجیه و دلایلی برای خود ردیف می‌کنند. این دلایل گرچه ظاهری منطقی دارند، اما معمولاً اصل و بنیانی ندارند و از عدم اراده و تصمیم‌گیری نشأت گرفته‌اند.

این گونه افراد پس از بهانه‌جوئی‌های مکرر، عاقبت به‌نحوی، خود را از انجام آن مسئولیت منصرف می‌سازند. و راحت می‌شوند. در حالی که اگر عمیقاً به دنبال هدفی باشند، باید بعد از آگاهی، بررسی، تمرکز، و کنکاش، بدون تأخیر دست به‌عمل بزنند.

در پایان این پژوهش را با کلامی از بزرگان خاتمه می‌دهیم:

“هرگز کاری را که امروز قادر به انجامش هستید به فردا موکول نکنید. زیرا امروز همان فردائی است که دیروز منتظرش بودید.” “مارک تواین”

نتایج و پیشنهادات

سرمایه عمر، یکی از مهم ترین سرمایه های زندگی بشر محسوب می شود که نشانه ی آن گذر زمان و سپری شدن روزها، هفته ها، ماه ها و سال هاست. غفلت از مدیریت زمان از جمله موضوعاتی است که به وفور در میان اقشار مختلف جامعه دیده می شود با توجه به تعاریف مختلف که از مدیریت زمان شده است می توان به خوبی دانست که انسان باید در فکر بهره وری بهینه از زمان در راستای رسیدن به اهداف عالی دنیوی و اخروی باشد. لذا اولین گام در چنین مسائلی شناخت اصول مدیریت زمان و تنظیم برنامه زندگی فردی و اجتماعی بر اساس این اصول است و پس از آن با به کارگیری روش و راهکارهای مدیریت زمان و شناخت عوامل تقویت کننده و تضعیف کننده آن می توان نظراتی دقیق بر میزان پیشرفت برنامه تنظیم شده در زندگی خویش داشته باشیم و همواره خود را در معرض سنجش و ارزیابی قرار دهیم. به خوبی روشن است پیشرفت های فراوان غرب در زمینه های مادی مدیون مدیریت صحیح زمان است اما از دیدگاه اسلام بحث مدیریت زمان تنها به منافع مادی و دنیوی محدود نمی شود بلکه اهداف ماورا الطبیعی دارد که بالاترین آن همان سعادت اخروی است. از همین رو باید به سراغ کلام بزرگان دین چون مولای متقیان امام علی (علیه السلام) و در کسب یک مدیریت صحیح زمانی از کلام ایشان بهره گرفت. این پژوهش نیز در پی دستیابی به چنین هدفی به بررسی مدیریت زمان از منظر امام علی (علیه السلام) پرداخت علاوه بر آن آشنایی طالب گرامی به عنوان یکی از موثرترین اقشار جامعه اسلامی با بحث مدیریت زمان، برای انجام هر چه بهتر وظایف عبادی و غیر عبادی آن ها بسیار مفید و موثر خواهد بود شاید با برگزاری کلاس های آموزشی، همایش ها سمینارها و تهیه کتاب های مختلف پیرامون این موضوع و حتی قرار دادن آن ها به عنوان مواد آموزش درسی طالب بتواند گام های عملی تری و موثر در این زمینه برداشت. امید است که این پژوهش نیز به زعم خویش سهمی هر چند کوچک در آشنایی بیشتر طلاب با این موضوع داشته باشد.

منابع و مأخذ

- ۱- قرآن کریم
- ۲- نهج البلاغه
- ۳- ابن ابی الحديد، عبدالحميد بن هبة الله، شرح نهج البلاغه، ابوالفضل ابراهيم، حمد(مصحح)، دار احياء الكتب العربيه، ۱۳۸۷
- ۴- ابن بابويه، محمد بن علي، الخصال، الصدوق، ابوجعفر محمد بن علي بن الحسين بن بابويه القمي، غفاري، علي اكبر، مصحح، انتشارات اسلامي، قم
- ۵-أمالی، صدوق، كريم فيضي تبريزي، وحدت بخش، ۱۳۸۴ ص ۵۴۷
- ۶- ، معانی الاخبار، علي اكبر غفاري، قم، جامع مدرسين حوزه علميه، موسسه نشر اسلامي، ۱۳۸۹ ح ۳۲۵
- ۷- العاملی، محمد بن حسين حر، وسائل الشيعه، قم، موسسه آل البيت عليهم السلام، لاحياء التراث، ۱۴۱۴
- ۸- المحمودی، محمد باقر، نهج السعاده في مستدرک نهج البلاغه، بيروت: دارالتعارف للمطبوعات، ۱۳۹۶
- ۹- تقی زاده، محمد احسان، حسين زاده، اکرم، کيمياي شخصيت، اول، قم: انتشارات پارسيان، ۱۳۸۳
- ۱۰- تميمي امدی، عبدالواحد بن محمد، غرر الحكم و دررالحکم، رسولي محلاتي، سيد هاشم(مترجم و محقق)، سوم، قم: دفتر نشر فرهنگ اسلامي، ۱۳۷۹
- ۱۱- حرانی، ابو محمد ، تحف العقول عن آل رسول ، صادق زاده، انتشارات آل علی ، قم
- ۱۲- حکيمي، محمد رضا، الحياهف آرام، احمد، دايره المعارفي اسلامي، قم: دليل ما
- ۱۳- درايتي مصطفی وحسين، تصنيف غررالحکم ودرالکلم، انتشارات دفتر تبليغات اسلامي ۱۳۷۸
- ۱۴- سبجانی، جعفر، رمز پيروزي مردان بزرگ، قم، نسل جوان، ۱۳۷۰

- ۱۵- رضی، سید بهاءالدوله ابونصر بن بابویه (۱۳۷۴). ترجمه و شرح نهج البلاغه، خطبه‌ها، نامه‌ها و سخنان کوتاه امیرالمومنین(ع). (ترجمه: فیض الاسلام)، مجلد ۱-۶.
- ۱۶- کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، غفاری، علی اکبر(مصحح)، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۵
- ۱۷- مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، دوم، بیروت: داراحیاء التراث العربی، ۱۴۰۲
- ۱۸- محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، هشتم، قم: دارالحديث، ۱۳۸۱ش
- ۱۹- مصباح یزدی، محمدتقی، پیش نیازهای مدیریت اسلامی، سوم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(قدس سره)، ۱۳۸۱
- ۲۰- مطلبی، سید حسن، گوهر وقت، پنجم، تهران: چاپ و نشر بین الملل، ۸۸.
- ۲۱- میرلوحی، یزدآبادی، ابولفضل، مفتاح الفلاح، اصفهان، ۱۳۷۱
- ۲۲- نراقی، ملا احمد بن مهدی، معراج السعاده، دوازدهم، قم، هجرت، ۱۳۸۵
- ۲۳- نوری، حسین، مستدرک الوسائل، اول، بیروت: ال بیت، ۱۴۰۸
- ۲۴- نیلی پور، مهدی، مدیریت زمان، ج ۱، هفتم، مرغ سلیمان، ۱۳۸۷
- ۲۵- -----، مدیریت زمان، ج ۲، سوم، مرغ سلیمان، ۱۳۸۷
- ۲۶- -----، فرهنگ جوان، اول، شرف ۱۳۸۶